

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора наук із соціальних комунікацій, доцента,
завідувачки кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій
Харківської державної академії культури
Мар'їної Олени Юрїївни на дисертацію
Ван Шуайтяня «Цифрова трансформація системи книгрозповсюдження
КНР», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа**

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена тим, що процес цифрової трансформації нині є мейнстримом розвитку людства та охоплює майже всі сфери життєдіяльності. Під впливом цифровізації суттєвим чином змінилася ситуація і в книжковій справі. Якщо індустріальна доба призвела до її диференціації, виокремлення галузей, то цифрова доба поєднала окремі галузі книжкової справи в єдине інтегроване середовище. Саме на формулювання теоретико-методичних засад цього процесу і спрямоване представлене дисертаційне дослідження. Адже, як цілком слушно зазначає дисертант, попри досягнуті успіхи КНР у цифровій трансформації системи книгрозповсюдження є і певні проблеми, вирішення яких і пропонується в дослідженні.

Попри те, що дослідження побудоване з урахуванням національної китайської специфіки, стану та конкретних умов розвитку системи книгрозповсюдження КНР, представлені результати й висновки можуть бути корисними й для українських реалій.

Додатковим аргументом на користь актуальності дисертаційного дослідження є те, що воно виконане в межах науково-дослідної теми Харківської державної академії культури «Документально-комунікаційні структури суспільства: інноваційні стратегії розвитку» (Державний реєстраційний № 0109U000512).

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, результатів і висновків дисертації Ван Шуайтяня забезпечує методологічно виважене застосування комплексу наукових підходів (соціокомунікативного, системного, соціокультурного, історичного) та методів. Структура дисертації Ван Шуайтяня відбиває авторську концепцію та логіку дослідження. Робота характеризується логічністю, послідовністю викладення матеріалу, чіткістю та аргументованістю основних положень.

Наукова новизна отриманих результатів дисертації Ван Шуайтяня полягає в тому, що це перша кваліфікаційна праця такого рівня, в якій міститься теоретичне обґрунтування цифрових трансформацій у системі книгорозповсюдження КНР як основи для подальшого формування інтегрованого середовища книгорозповсюдження.

Безперечним здобутком автора є запропонована періодизація цифрової трансформації книжкової індустрії КНР. Важливою є обґрунтована роль цифрового читання як потужного драйвера інновацій в галузі книгорозповсюдження КНР.

Проаналізований стан впровадження інноваційних цифрових технологій (Big Data, Cloud Technology, Artificial Intelligence, Internet of Things) у діяльність різних суб'єктів книгорозповсюдження КНР дозволив автору зробити обґрунтований висновок про цифрову трансформацію системи. Одним з важливих наукових результатів є визначені дисертантом перспективи розвитку системи книгорозповсюдження в новому інтегрованому соціокомунікаційному середовищі, які базуються на принципах диверсифікації, інтеграції, персоналізації, інтерактивності, сервісорієнтованості, юзабіліті.

Практичне значення одержаних автором наукових результатів полягає в тому, що його висновки та рекомендації створюють теоретико-методичне та організаційне підґрунтя для формування системи книгорозповсюдження в умовах цифрової трансформації в єдиному інтегрованому середовищі. Досвід КНР в галузі книгорозповсюдження заслуговує на поширення та використання в інших країнах, зокрема й в Україні. Практичне значення дисертаційного

дослідження посилює те, що його основні результати впроваджено до навчального процесу підготовки бакалаврів зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в Харківській державній академії культури.

Повнота викладу основних результатів дисертації в публікаціях автора. Основні результати й висновки дисертаційного дослідження висвітлено в 9 публікаціях: 3 – статті в наукових фахових виданнях України; 6 – у виданнях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Особистий внесок здобувача полягає в тому, що автор вперше на дисертаційному рівні теоретично обґрунтував цифрові трансформації у системі книгорозповсюдження КНР як основу для подальшого формування інтегрованого середовища книгорозповсюдження.

Важливо також підкреслити те, що всі публікації дисертанта є одноосібними. Найважливіші наукові результати та висновки одержані автором особисто.

Оцінка змісту дисертації. Зміст дисертаційної роботи Ван Шуайтяня відповідає меті, поставленим завданням, демонструє системний підхід до об'єкта дослідження.

Дисертаційна праця складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У вступі розкрито актуальність досліджуваної теми, визначено мету та завдання, об'єкт і предмет дослідження; наведено дані про її зв'язок з науковими програмами, планами й темами; охарактеризовано методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано відомості щодо особистого внеску дисертанта та апробації результатів дисертаційної роботи. Загальний обсяг дисертації складає – 230 сторінок. Основна частина тексту - 193 сторінки, що відповідає вимогам до дисертаційного дослідження на здобуття ступеня доктора філософії.

У Вступі автор переконливо доводить актуальність дослідження й потребу в його опрацюванні; чітко окреслює об'єкт та предмет, що повністю відповідають змісту роботи; належно визначає наукову новизну отриманих

результатів, практичне значення; обґрунтовує методологію наукової розвідки. У цілому зміст відповідає всім вимогам щодо представлення дисертаційного дослідження.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади дослідження системи книгорозповсюдження в цифровому середовищі», який складається з трьох підрозділів, ретельно проаналізована джерельна база проблеми цифрових трансформацій системи книгорозповсюдження (підрозділ 1.1), розроблена методологія та визначені методи дослідження системи книгорозповсюдження в цифровому середовищі (підрозділ 1.2), розглянуто питання формування терміносистеми предметної галузі «книгорозповсюдження» в умовах цифрового середовища (підрозділ 1.3).

Окремо слід відзначити ретельний аналіз джерельної бази дослідження, яка охоплює як офіційні джерела, так і наукові публікації фахівців різних галузей. Їх опрацювання створило методологічне підґрунтя роботи та дозволило виокремити ще не досліджені аспекти. Заслуговують на увагу й термінологічні розвідки дисертанта в сфері цифрової трансформації системи книгорозповсюдження, оскільки, як він слушно відзначив, «більшість з цих понять сьогодні є предметом професійних дискусій, вони не відрізняються чіткістю дефініцій, деякі неправомірно використовуються як синоніми» (с. 80).

У другому розділі дисертації «Розвиток системи книгорозповсюдження КНР в умовах цифрового середовища» дана загальна характеристика системи книгорозповсюдження в КНР (підрозділ 2.1), розглянуто Інтернет як головний засіб книгорозповсюдження в умовах електронної комунікації та його особливості в КНР (підрозділ 2.2), виокремлені та обґрунтовані основні етапи цифрової трансформації книжкової індустрії КНР (підрозділ 2.3).

Дисертантом ретельно проаналізована система книгорозповсюдження КНР, яка містить як структурні елементи, що були притаманні доцифровій добі та збереглися й до нині (книжкова торгівля, книговидавництва, бібліотеки), так і ті, що з'явилися лише в новому соціокомунікаційному середовищі (інтернет-магазини, платформи цифрової дистрибуції). Автор цілком слушно зазначає,

що «на відміну від доцифрової доби, в якій більшою мірою були присутні лінійні зв'язки (видавництво - книжкова торгівля — бібліотека - читач: видавництво - книжкова торгівля - читач), нині система книгрозповсюдження є інтегрованим середовищем з різноманітною комбінацією каналів доведення книги до кінцевого споживача» (с. 132).

У третьому розділі «Стан та перспективи цифрової трансформації в системі книгрозповсюдження КНР» розглянуто феномен цифровізації читання як важливий чинник цифрової трансформації книжкової індустрії (підрозділ 3.1), проаналізовано використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесах книгрозповсюдження (підрозділ 3.2), визначені перспективи цифрової трансформації системи книгрозповсюдження КНР (підрозділ 3.3).

Дисертант переконливо демонструє, що процес цифрової трансформації системи книгрозповсюдження є взаємозалежним з процесом цифровізації читання. З одного боку, цифровізація читання була б неможлива без інновацій у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), з іншого, вона є стимулом їх подальшого розвитку. Візуальна складова роботи показує, як змінилася система книгрозповсюдження в останні десятиріччя. Безумовну цінність роботи складає і проведений дисертантом моніторинг впровадження нових ІКТ у процесі книгрозповсюдження.

Загальні висновки дисертаційного дослідження логічні та обґрунтовані, вони доводять, що мета та завдання дисертації були повністю досягнуті. Список використаних джерел (333 найменування) демонструє потужну науково-теоретичну базу дослідження, яка була опрацьована дисертантом. Варто відзначити стиль викладення матеріалу – читабельний, зрозумілий, легкий в сприйнятті, що уможливило використання роботи в навчальному процесі на відповідній спеціальності.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Перевірка тексту дисертаційної роботи на унікальність через програмне забезпечення StrikePlagiarism дала змогу засвідчити відсутність текстових збігів. Уважне

вивчення дисертації та наукових публікацій підтвердило наявність посилань на використані джерела, відсутність академічного плагіату, елементів фабрикації та фальсифікації.

Разом із цим, представлене дисертаційне дослідження, як і будь-яка творча наукова робота, містить певні дискусійні моменти, зауваження і пропозиції, врахування яких сприятиме повнішій та об'єктивнішій характеристиці отриманих результатів:

1. Дещо дискусійним є використання в тексті дисертації терміну “драйвер” стосовно до інновацій в галузі книгорозповсюдження КНР. За текстом цілком зрозуміло, що дисертант вкладає у зміст визначень “драйвер цифровізації галузі”, “драйвер інновацій” значення джерела виникнення можливостей для реалізації інноваційного розвитку галузі. Проте сам термін має суто технічний характер і визначається як комп'ютерна програма, за допомогою якої операційна система отримує доступ до певного приладу чи частини апаратного забезпечення. З цієї позиції у тексті представленої дисертаційної роботи означений термін набуває дещо сленгового значення та потребує заміни або уточнення.

2. У роботі приділено багато уваги різноманітним аспектам використання інноваційних цифрових технологій (Big Data, Cloud Technology, Artificial Intelligence, Internet of Things). Зокрема, дисертантом проаналізовано стан впровадження та наведені окремі приклади їх застосування у діяльності різних суб'єктів книгорозповсюдження КНР. Проте, доцільно було б детальніше проаналізувати можливості та напрямки їх впровадження в систему книгорозповсюдження КНР з точки зору організаційних, техніко-технологічних і фінансових питань та подати матеріал в тексті дисертації більш консолідовано.

Означені пропозиції можуть стати об'єктом подальших наукових досліджень дисертанта.

Загальні висновки. Зазначені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційного дослідження Ван Шуайтяня. Результати роботи переконливо свідчать про актуальність, вагомість наукових висновків і практичних рекомендацій для подальшого розвитку системи книгорозповсюдження в умовах цифрової трансформації.

Дисертаційне дослідження Ван Шуайтяня є завершеною науковою працею, виконаним автором самостійно.

Зміст дисертації викладено у відповідності з вимогами Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40. Дисертація відповідає вимогам пп. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а здобувач Ван Шуайтянь заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа.

Рецензент,
доктор наук із соціальних комунікацій,
доцент, завідувач кафедри цифрових
комунікацій та інформаційних технологій
Харківської державної академії культури

Олена МАР'ІНА

